

ZAMONAVIY BIZNES MUHITIDA TADBIRKORLIK FAOLIYATINING IQTISODIY AHAMIYATI

Mirzaxadjayeva Shahzoda Shuxratovna

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,

“Real iqtisodiyot” kafedrasi assistenti

Shaxzodamirzaxadjayeva98@gmail.com

Quvondiqov Nurlan Vaxob o'g'li

Samarqand iqtisodiyot va servis instituti

Buxgalteriya hisobi va menejment fakulteti talabasi

nurlanquvondiqov06@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu ilmiy maqolada zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyati nazariy va amaliy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy o'sishga, bandlik darajasiga, innovatsion rivojlanishga hamda raqobat muhitining shakllanishiga ta'siri ilmiy yondashuvlar asosida yoritilgan. Maqolada klassik va zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda tadbirkorlik tushunchasiga berilgan talqinlar tahlil qilinib, ularning zamonaviy biznes sharoitidagi ahamiyati asoslab beriladi. Shuningdek, tadbirkorlik faoliyatining hududiy rivojlanish, iqtisodiy barqarorlik va bozor mexanizmlarining samarali ishlashidagi roli ochib berilgan. Tadqiqot natijalari zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlikni rivojlantirish iqtisodiy taraqqiyotning muhim sharti ekanligini ko'rsatadi hamda ushbu sohada ilmiy va amaliy xulosalar chiqarishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik faoliyati, biznes muhiti, iqtisodiy ahamiyat, bozor iqtisodiyoti, raqobat, innovatsiya, iqtisodiy o'sish, bandlik, biznes subyektlari

Kirish

Zamonaviy iqtisodiy taraqqiyot sharoitida tadbirkorlik faoliyati milliy va global iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta'minlovchi muhim omillardan biri

sifatida namoyon bo'lmoqda. Bozor munosabatlari chuqurlashib borayotgan hozirgi davrda tadbirkorlik nafaqat yangi ish o'rinlari yaratish va daromad manbai bo'lish bilan cheklanib qolmay, balki innovatsion jarayonlarni jadallashtirish, raqobat muhitini shakllantirish, iqtisodiy resurslardan samarali foydalanishni ta'minlashda ham hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ayniqsa, globallashtirish, raqamlashtirish va texnologik taraqqiyot kuchaygan sharoitda biznes muhitining o'zgarishi tadbirkorlik faoliyatining mazmuni va ahamiyatini tubdan qayta ko'rib chiqishni taqozo etmoqda.

Zamonaviy biznes muhiti yuqori darajadagi raqobat, tezkor axborot almashinuvi, iste'molchilar talabining o'zgaruvchanligi hamda tashqi iqtisodiy omillarning kuchli ta'siri bilan tavsiflanadi. Bunday sharoitda tadbirkorlik subyektlari iqtisodiy jarayonlarning faol ishtirokchisiga aylanib, iqtisodiy o'sish sur'atlarini belgilovchi asosiy kuchlardan biri bo'lib qolmoqda. Shu sababli tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyatini ilmiy asosda tahlil qilish, uning zamonaviy biznes muhitidagi o'rnini aniqlash dolzarb ilmiy va amaliy masala hisoblanadi.

Mazkur ilmiy maqolaning asosiy maqsadi zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyatini har tomonlama tahlil qilish, mavjud ilmiy yondashuvlarni umumlashtirish hamda tadbirkorlikning iqtisodiy rivojlanishga qo'shayotgan hissasini nazariy va amaliy jihatdan asoslab berishdan iborat. Tadqiqot obyekti sifatida zamonaviy biznes muhiti sharoitida faoliyat yuritayotgan tadbirkorlik subyektlari, tadqiqot predmeti sifatida esa tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyati va uning namoyon bo'lish mexanizmlari tanlangan.

Adabiyotlar sharhi

Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy mohiyati va ahamiyati iqtisodiy fan tarixida ko'plab olimlar tomonidan o'rganilgan. Klassik iqtisodiy nazariya vakillari tadbirkorlikni ishlab chiqarish omillarini birlashtiruvchi va riskni o'z zimmasiga oluvchi faoliyat sifatida talqin qilganlar. Ularning qarashlarida tadbirkor iqtisodiy jarayonlarning markazida turgan subyekt sifatida ko'rilgan bo'lib, foyda tadbirkorlik faoliyatining asosiy rag'bati sifatida izohlangan.

Keyingi davrda neoklassik va institutsional yondashuvlarda tadbirkorlik faoliyatiga nisbatan qarashlar yanada kengaydi. Tadbirkorlik nafaqat foyda olishga qaratilgan faoliyat, balki iqtisodiy tizimning innovatsion rivojlanishini ta'minlovchi muhim institut sifatida baholandi. Ayrim olimlar tadbirkorlikni iqtisodiy o'sishning asosiy manbai sifatida ko'rib, yangi mahsulotlar, texnologiyalar va boshqaruv usullarining paydo bo'lishida tadbirkorlarning rolini alohida ta'kidladilar.

Zamonaviy ilmiy adabiyotlarda esa tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyati global iqtisodiyot, raqamli texnologiyalar va bilimlar iqtisodiyoti bilan uzviy bog'liq holda o'rganilmoqda. Tadqiqotchilar tadbirkorlik muhitining sifat ko'rsatkichlari, biznesni yuritish sharoitlari, institutsional muhit hamda davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash mexanizmlarining tadbirkorlik rivojiga ta'sirini chuqur tahlil qilmoqdalar. Shuningdek, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning bandlikni oshirish, aholi daromadlarini ko'paytirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli alohida ilmiy qiziqish uyg'otmoqda.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda umumiy ilmiy va maxsus iqtisodiy tadqiqot metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, induksiya va deduksiya, taqqoslash, umumlashtirish hamda tizimli yondashuv metodlari qo'llanildi. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish orqali tadbirkorlik faoliyatining nazariy asoslari o'rganildi va mavjud ilmiy qarashlar solishtirildi. Statistika ma'lumotlar va iqtisodiy ko'rsatkichlarning mantiqiy tahlili tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyatini ochib berishga xizmat qildi.

Shuningdek, zamonaviy biznes muhitining xususiyatlarini aniqlashda iqtisodiy jarayonlarning dinamikasi va strukturaviy o'zgarishlari hisobga olindi. Tadqiqot metodologiyasi tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyatini kompleks tarzda yoritish imkonini berib, nazariy xulosalarni amaliy jihatdan asoslashga yordam berdi.

Asosiy qism

Zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy tizimning ajralmas tarkibiy qismi sifatida namoyon bo'ladi. Tadbirkorlik iqtisodiy resurslarning samarali taqsimlanishini ta'minlab, bozor mexanizmlarining to'laqonli ishlashiga xizmat qiladi. Tadbirkorlar mavjud resurslardan yangi qiymat yaratish orqali iqtisodiy faoliyatni jonlantiradi va bozor talabiga mos mahsulot hamda xizmatlarni taklif etadi.

Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyati, avvalo, iqtisodiy o'sishni rag'batlantirishda namoyon bo'ladi. Yangi biznes subyektlarining tashkil etilishi ishlab chiqarish hajmining oshishiga, yalpi ichki mahsulotning ko'payishiga va iqtisodiyotning diversifikatsiyalanishiga olib keladi. Ayniqsa, kichik va o'rta biznes subyektlari iqtisodiy moslashuvchanlikni ta'minlab, bozor kon'yunkturasidagi o'zgarishlarga tezkor javob berish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Bandlik masalasi ham tadbirkorlik faoliyatining muhim iqtisodiy jihatlaridan biridir. Tadbirkorlik subyektlari yangi ish o'rinlarini yaratish orqali ishsizlik darajasini pasaytiradi va aholining iqtisodiy faolligini oshiradi. Bu jarayon, o'z navbatida, aholi daromadlarining ko'payishiga va ichki iste'mol bozorining kengayishiga xizmat qiladi. Zamonaviy biznes muhitida bandlikning barqarorligi ko'p jihatdan tadbirkorlik faoliyatining rivojlanish darajasiga bog'liq bo'lib qolmoqda.

Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyati innovatsion rivojlanish bilan ham bevosita bog'liqdir. Innovatsiyalar ko'pincha tadbirkorlik tashabbuslari natijasida yuzaga keladi. Yangi texnologiyalarni joriy etish, mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish orqali tadbirkorlar iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshiradi. Zamonaviy biznes muhitida innovatsion tadbirkorlik iqtisodiy rivojlanishning strategik omiliga aylanmoqda.

Shuningdek, tadbirkorlik faoliyati raqobat muhitini shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Raqobatning kuchayishi narxlarning barqarorlashuviga, mahsulot sifati oshishiga va iste'molchilar manfaatlarining himoyalashiga olib keladi. Tadbirkorlik subyektlari o'rtasidagi sog'lom raqobat iqtisodiy samaradorlikni

oshiruvchi asosiy mexanizmlardan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlik faoliyatining kengayishi bozor iqtisodiyotining muhim belgisi sifatida qaraladi.

Tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyati hududiy rivojlanish bilan ham chambarchas bog'liqdir. Hududlarda biznes subyektlarining ko'payishi infratuzilmaning rivojlanishiga, mahalliy resurslardan samarali foydalanishga va hududiy iqtisodiy tafovutlarning qisqarishiga xizmat qiladi. Ayniqsa, kichik biznes subyektlari qishloq va chekka hududlarda iqtisodiy faollikni oshirib, hududiy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil bo'lib hisoblanadi.

Zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy ahamiyatini baholashda institutsional muhit ham muhim ahamiyat kasb etadi. Qonunchilik bazasining barqarorligi, mulk huquqining himoyalanganligi, moliyaviy resurslarga kirish imkoniyatlari tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini belgilovchi omillar hisoblanadi. Rivojlangan institutsional muhit tadbirkorlik tashabbuslarini qo'llab-quvvatlab, iqtisodiy faollikning oshishiga xizmat qiladi.

Amaliy ahamiyati

Mazkur tadqiqot natijalari tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirish bo'yicha iqtisodiy siyosatni shakllantirishda, biznes muhitini yaxshilashga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishda amaliy ahamiyatga ega. Tadqiqot xulosalari tadbirkorlik subyektlari uchun biznesni samarali tashkil etish, raqobatbardoshlikni oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda nazariy asos bo'lib xizmat qilishi mumkin. Shuningdek, mazkur ilmiy ish oliy ta'lim muassasalarida "Biznesga kirish" fanini o'qitishda o'quv-uslubiy material sifatida foydalanish imkonini beradi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy biznes muhitida tadbirkorlik faoliyati iqtisodiy rivojlanishning muhim harakatlantiruvchi kuchi hisoblanadi. Tadbirkorlik iqtisodiy o'sishni ta'minlash, bandlikni oshirish, innovatsiyalarni rag'batlantirish va raqobat muhitini shakllantirish orqali iqtisodiyotning barqaror rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Zamonaviy sharoitda tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy

ahamiyati yanada ortib borayotgani uning davlat iqtisodiy siyosatidagi ustuvor yo'nalishlardan biri sifatida qaralishini taqozo etadi. Ilmiy tahlillar shuni ko'rsatadiki, tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash va biznes muhitini yaxshilash iqtisodiy taraqqiyotning muhim sharti bo'lib qolmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Abdullayev Yo., Karimov B. **Biznesga kirish asoslari**. Oliy ta'lim muassasalari uchun darslik. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2020.
2. Yo'ldoshev N.Q. **Tadbirkorlik faoliyati va uni tashkil etish**. O'quv qo'llanma. Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
3. Qodirov A.X. **Bozor iqtisodiyoti va biznes muhiti**. Monografiya. Toshkent: Innovatsiya nashriyoti, 2021.
4. Mamatov S.R. **Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik iqtisodiyoti**. Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2018.
5. Shodmonov Sh.Sh., G'ofurov U.B. **Iqtisodiy nazariya**. Darslik. Toshkent: Fan, 2020.
6. Rasulov D.E. **Zamonaviy tadbirkorlik va innovatsion rivojlanish**. Ilmiy maqolalar to'plami. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2022.
7. Axmedov F.M. **Biznesni boshqarish asoslari**. O'quv qo'llanma. Toshkent: O'zbekiston, 2019.